

Bu insanları tanıyın

Əvvəli ötən sayımızda

-Roza xanım, heç həyat yoldaşı Firidun bəy Köçərli-dən danışdı mı?

-Danışdırdı nədi, ay oğul. Deynən heç dilindən düşərdimi onun adı. Nəyə əl atırdın, deyirdi, Firidun bəyin yadigarıdır. Nədən danışdırdın, deyirdi, Firidun bəy belə deyirdi. İlahi, insanın insana nə boyda məhəbbəti, nə ülvə sevgisi olarmış.

Gümüş qabın içində yurta boyda lə'li vardı. Pəncərənin pərdələrini saldırar, qapını da bağlatdırardı. Otaq tam qaranlıq olanda gümüş qabın ağzını açardı. Lə'lin işığında Qur'an oxuyardı.

Evdə Firidun bəyin gümüş qaşığını, bıçağını, lampasını və nəlbəkisini də ayrıca saxlayırdı. Qızıldan papiros qabı vardı, üstündə "Firidun bəy Köçərli" yazılmışdı. Çəkisi dörd yüz əlli qram idi.

Evimizdə onun ən çox əzizlədiyini, ağlaya-ağlaya və-rəqləyib baxdığı bir böyük albom da vardı. Mən onu zorla yerdən qaldırardım. Üstündə rusca gümüşdən iri hərflərlə "F.K." yazılmışdı. Onu 1895-ci il oktyabrın 23-də İrəvan gimnaziyasının müdavimləri Firidun bəyə avtoqrafla hədiyyə vermişdilər. Orada Firidun bəyin çərəkəzi geyimdə, Badisəba xanımla, qohumları ilə, qardaşları İsmayıl və Məmmədağa Vəkilovla, tələbələr ilə, Şuşada, Qori və Tiflisdə çəkilmiş çoxlu fotosəkilləri saxlanılırdı. Axı, Firidun bəy on il İrəvan gimnaziyasında tərbiyəçi-müəllim işləmişdi.

Badisəba ana Firidun bəyin iki dəst paltarını saxlayırdı. Bir dəsti çərəkəzi formada, o birisi isə kostyum idi. Corabına kimi yuyub-ütüləyib sandığa yığmışdı. Deyirdi ki, Firidun mütləq gələcək, o məni tək-tənha yetim qoymaz. Firidun bəy öləsi adam deyil. Hər axşam onə Qur'an oxuyardı. Əziz gündə, aşurada halva bişirib, uşaqlara paylayardı. Amma de-

mirdi ki, halva Firidun bəyə görə bişirilib. Ehtiyat edirdi. Gözü yolda, qulağı səsdə idi... Bir dəfə soruşdum ana, Fi-

ridun bəy niyə tutublar ki?

Badisəba xanım Köçərli-Vəkilova

ridun bəy niyə tutublar ki? qayıdan Fərhad bəy şad xəbər gətirə bilmədi. Anam çox mə'yus oldu.

Bir gün mənə dedi ki, get, Fərhad bəyi çağır gəlsin bizə. Fərhad bəyə dedi ki, görək sən mənim xətrimə Şuşaya gedəsən. Mənə xəbər çatıb ki, övladımız olmadığına görə Firidun bəy vaxtilə Şuşada məndən gizlin evlənibmiş. Deyirlər bir oğlu qalıb. Onu dəqiqləşdir, qayıt. Sonra özüm gedib o oğlanı gətirəcəm. Qoy gəlsin, yurduna yiyə dursun, axı o, Firidun bəyin yadigarıdır. Mənim üçün çox əzizdi. Sonra ona Firidun bəyin Şuşadakı qohumlarının adlarını verdi. Bir neçə şuşalı ağsaqqal, ağbirçək adı çəkib tapşırırdı ki, onlarla görüş, soruş, onlar mütləq bilirlər, tanıyarlardı Firidun bəyin oğlunu.

Bir həftədən sonra Şuşadan

universitetdə olar, onu tapmaq asandı.

Roza Həşimova (Badisəba xanımın qızı) Şaki, 1956-cı il

İlahi, anam necə sevinirdi. Onun qəddi-qaməti düzəlmişdi, üzünə sevinc işığı ilə dolu idi.

Onun sevinci, şən vüqarı indi də gözümün qabağında. Elə bil ilk görüşə gədən cavan qız uşağı idi.

Amma üç-dörd gün sonra qayıdan Badisəba anam qanadı qırılmış quşa bənzəyirdi. Durub-oturub Qazax ləhcəsində yanayana deyirdi:

-Ay Firidun bəy, a evi yıxılmışın oğlu, bu qədər də uzaq səfər olarmı?...

-Roza xanım, şahid oldum ki, Badisəba anaya hüduzsuz məhəbbətiniz var. Şübhəsiz ki, o da sizə az qayğı göstərməyib, o çətin, ağır uşaqlıq illərinizdə sizə ana əvəzi olub. Çox sağ

qatarda gedəndə ona bərk soyuq dəyir, xəstələnir. Dörd gün sonra teleqram aldım. Yazırdı ki, təcili gəl. Dərhal yola düşdüm. Son nəfəsinə çatdım...

Şəmistan NƏZİRLİ

P.S. Məqalədə verilmiş şəkillər ilk dəfədir ki, çap olunur.

1922-ci il

BADİSƏBA ANANIN ÜNVANI

Bir dəfə də dərindən gələndə gördüm anam yır-yığış eləyir. Mənə bir qəzet göstərib sevinclə dedi ki, bu qəzetdə e'lan yazılıb ki, Firidun Köçərli adlı gənc aspirant elmlər namizədi adı almaq üçün univer-

versitetdə olar, onu tapmaq asandı.

İlahi, anam necə sevinirdi. Onun qəddi-qaməti düzəlmişdi, üzünə sevinc işığı ilə dolu idi.

Onun sevinci, şən vüqarı indi də gözümün qabağında. Elə bil ilk görüşə gədən cavan qız uşağı idi.

Amma üç-dörd gün sonra qayıdan Badisəba anam qanadı qırılmış quşa bənzəyirdi. Durub-oturub Qazax ləhcəsində yanayana deyirdi:

-Ay Firidun bəy, a evi yıxılmışın oğlu, bu qədər də uzaq səfər olarmı?...

-Roza xanım, şahid oldum ki, Badisəba anaya hüduzsuz məhəbbətiniz var. Şübhəsiz ki, o da sizə az qayğı göstərməyib, o çətin, ağır uşaqlıq illərinizdə sizə ana əvəzi olub. Çox sağ

Yuxarıda soldan sağa: Mirvarid Dilbazi, Badisəba Köçərli, Yaqut Dilbazi.

Asağda soldan sağa: Pəri xanım Paşayeva, Fatma xanım Vəkilova.

1922-ci il

Düzəliş

Qəzetimizin ötən sayında Firidun bəy Köçərlinin ölüm tarixi 1920-ci il əvəzinə, 1929-cu il göstərilmişdir.